

GLAGOLI PRIDONIJETI I PRIDONOSITI

Stefan Rittgasser

 uvremeni rječnici, ako ih pomno promotrimo, bacaju novo svjetlo na glagole *doprinijeti* i *doprinostiti*, odnosno *pridonijeti* i *pridonositi*. Šonje daje prednost glagolima *pridonijeti* i *pridonositi* time što se na njih upućuje, što se pod njima donose definicije i time što se pod tim glagolima (kao natuknicama) navode sintagme, sveze riječi. Slično je i u Ladana gdje se upućuje na natuknicu *pridonijeti*, pod njom objašnjava i donosi primjer.¹ Gledište obrađivača jasno je, poraba glagola *pridonijeti* i *pridonositi* smatra se boljom i preporučljivijom. U Anićevim se rječnicima (1991., 1994., 1998.) suparnički glagoli nejednako vrjednuju. Pod natuknicom *doprinijeti* glagol *pridonijeti* obilježen je odrednicom KV², a u četvrtom (2003.) te odrednice više nema. U izdanju iste godine redosljed je informacija pod natuknicom *pridonijeti* nešto izmijenjen, glagol *doprinijeti* se pojavljuje iza definicije, a dodan mu je glagol potpomoći.³

Za Enciklopedijski bi se rječnik moglo, prema podacima u njemu, ići tako daleko te zaključiti da se ne radi o istoznačnim glagolima, moguće o djelomičnim istoznačnicama. U tom su rječniku glagoli *pridonijeti* i *doprinijeti* različito definirani, a ni podatak o rekciji odnosno valenciji nije im isti. Na str. 1037., pod natuknicom *pridonijeti*, imamo neobično, čudno nizanje informacija:

„**pridonijeti** (što) svrš. (prez. pridonese...) pridonijeti; djelovanjem olakšati, potpomoći, pružiti pomoć. Neposredno iza natuknice pridonijeti upisano je: „(što)“, a uz doprinijeti: „(čemu, što)“. Parnjak glagola *pridonijeti* opisan je na sljedeći način: „**pridonositi** (što, čemu) nesvrš. (...), *usp.* pridonijeti; doprinostiti PRI- + v. donijeti“.

U Anićevim se rječnicima prepisivalo i mijenjalo iz jednoga izdanja u drugo bez mnogo razmišljanja, a Enciklopedijski je rječnik sve kopirao, osim jedne teško uočljive, ali zanimljive sitnice, naime u Enciklopedijskom rječniku pod natuknicom *pridonijeti* nema glagola *doprinijeti*. Iza gramatičkih podataka stoji opet *pridonijeti*. Glagol *doprinijeti* nalazimo u tvorbeno-značenjskom grozdu pod *doprinostiti*. Slijed riječi pod natuknicom *doprinijeti* isti je kao i u Anićevu trećem izdanju (1998.),

¹ Tilda zamjenjuje natuknicu pa stoga u Šonje čitamo: pridonijeti gradnji škole, pridonijeti blagostanju naroda, pridonijeti oslobodenju zemlje; pridonositi razvitku športa, a Ladan ima sljedeći primjer: pridonijeti uspješnome poslovanju tvrtke.

² U popisu kratica na početku Anićeva rječnika 1998. kratica KV dana je kao „konvencionalna verzija jezika“, a na str. 1429. objašnjena riječima: „konvencionalna verzija u praksi kulture hrvatskog književnog jezika. Riječ i jezična jedinica koja se provodi u lektoriranju, koja se dobiva kad se tekstovi ispravljaju ili koja se provodi organiziranom djelatnošću jezičnih ispravljača. Opće usmjerenje te djelatnosti jest tradicionalno shvaćanje čistote (sic!) jezika i dobar način izražavanja. Razvija neke konvencije koje provodi. Uža verzija u okviru hrvatskog jezika kao cjeline.“

³ V. Anić, Veliki rječnik hrvatskoga jezika, Zagreb, 2003. (na CD-u).

ali s jednim zanimljivim izuzetkom, u Enciklopedijskom rječniku (2002.) nema odrednice KV, iako je i Enciklopedijski rječnik, na neki način, Aničev rječnik iz godine 1998. Teško je odrediti gledište obrađivača spomenutih natuknica. (Očito je i Enciklopedijski rječnik muku mučio s glagolima o kojima je riječ).

Autori uvoda, uvodnika, zaključnih poglavlja i različitih radova pisani u najnovije vrijeme, kao i oni prije desetak i više godina, rabe, u pravilu, (preporučljive) glagole *pridonijeti* i *pridonositi*. Kao potkrjepu navodim po jednu potvrdu za svaki glagol. U uvodniku časopisa Hrvatski B. Petrović predstavlja novi časopis riječima:

“Časopis "Hrvatski" pridonosi ostvarbi svrhe nastave hrvatskoga jezika, književnosti, govornoga i pismenoga izražavanja te medijske kulture.“ (<http://hrcak.srce.hr/hrvatski>),

a R. Filipović u pozdravnoj riječi (Filologija, 1994.: 11.) govori:

„Hvala i svim službama i radnim ljudima Akademije koji su pridonijeli ili pomogli na bilo koji način da se ovaj skup dobro organizira i održi.“

Čak i u definiciji, objasnidbenom dijelu leksikografskog članka Aničevih rječnika nalazimo glagol *pridonijeti*.⁴ Leksikologe i leksikografe to ne iznenađuje jer R. Simeon u Enciklopedijskom rječniku lingvističkih naziva pozna samo glagol *pridonijeti* u opisnom dijelu leksikografskog članka.⁵ Da Biblija iz godine 1968. ima *pridonijeti* (obličnicu *pridonesu*), bit će poznato samo istraživačima konkordancija i velikih baza podataka.⁶

Sinkronijski gledano, glagoli *pridonijeti* i *pridonositi* postali su, ustvrdio bih, leksičkom normom i uzusom.⁷

Svoje sam postavke provjerio na vlastitim korpusima, na velikom „novinskom“ korpusu (više desetaka milijuna pojavnica) i korpusu jezikoslovnih časopisa (KJČ)⁸ koji broji oko tri milijuna pojavnica, a pripada znanstvenomu i popularno-znanstvenomu stilu. Korpusi obuhvaćaju tekstove najnovijega razdoblja od 2000. do 2011. godine. Statističkim postupkom koji uzima u obzir više jezikoslovnih danosti želim pokazati istančaniji način vrjednovanja postojećih korpusa suvremenoga jezika.

---

⁴ U Anića (1998.) pod natuknicom *pomagati* prvo je značenje objašnjeno na sljedeći način: „1 (komu) pridonijeti uspjehu ili učinku drugoga, ob. radom“. Ostavimo po strani pitanje je li ovdje nesvršeni glagol tebao biti definiran nesvršenim *pridonositi*.

⁵ U Simeonovu rječniku glagol *pridonijeti* nalazimo relativno često (18 puta), a glagol *doprinijeti* ni jednom.

⁶ Na str. 73. Biblije (Knjiga izlaska, 35, 29) piše: „I tako Izraelci – svi ljudi i sve žene koje je srce poticalo da pridonesu bilo što poslu koji je Jahve po Mojsiju naredio da se izvrši – donesoše to kao dragovoljan prinos u čast Jahvi.“

⁷ Pojam *norma* i *uzus* preuzimam kako se razumijeva u Hrvatskom jezičnom savjetniku na str. 48.: „norma je sve ono što je prihvaćeno kao pravilno, kao utvrđeni uzorci društvene prakse, 'ono kako treba / kako se mora govoriti'“; „tomu se još pridodaje uzus ('ono kako se obično govori')“.

⁸ KJČ tvore časopisi: *Croatica et Slavica ladertina*, *Filologija*, *Fluminensia*, *Hrvatski, Jezik*, *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*, *Suvremena lingvistika*.

Ne smijemo smetnuti s uma da čestoća ili učestalost riječi u korpusima s jezikoslovnoga gledišta nije najbitniji čimbenik pri određivanju njihove leksičke normativnosti. Ako ju uzimamo pri vrjednovanju, mora biti točna za svaku leksičku jedinicu.

Diferenciranim upitima na relacijsku bazu, upitima koji će se odnositi na pojedini glagol, jedini je način kojim možemo dobiti valjane podatke za usporedbu. Na upit *pridoni** i *pridone** dobivamo sve pojavnice odnosno obličnice glagola *pridonijeti*, a na upit *pridono** oblike glagola *pridonositi* (nakon što izdvojimo imeničke oblike imenica *pridonositelj* i *pridonositeljica*). Upitima *doprini** i *doprine** dobit ćemo sve oblike glagola *doprinijeti*, a upitima *doprinosi** i *doprinose** sve oblike glagola *doprinostiti* (izostavljanjem morfoloških oblika imenica *doprinositelj* i *doprinositeljica* te množinskih oblika imenice *doprinost*).

Valja spomenuti i to da obuhvatni suvremeni korpusi, različiti specifični korpusi te podrobija raščlamba uporabe leksičkih jedinica daju pouzdaniju, točniju sliku o pojedinoj riječi. Morfološki oblici u kojima se riječ pojavljuje kao i broj obličnica u kontrastivnoj raščlambi također ne bi smjeli biti zapostavljeni pri usporedbi dvaju glagola.

Umjesto pukog nizanja statističkih podataka navest ću skraćene ulomke pronađenih potvrda iz kojih se razabire valencija tih glagola i raznovrsnost morfoloških oblika. Istodobno će tim postupkom biti prikazane mnogobrojne kolokacije koje ti glagoli tvore. Pri evaluaciji korpusa, put istraživanja kolokacija i valencije tj. riječi koje na sebe pojedini leksemi vežu najprimjereniji je metodološki postupak. Raznovrsnost pratitelja nositelja valencije bitni su pri usporedbi dviju riječi.

Radi što uočljivije supostavne usporedbe svršenih glagola *pridonijeti* i *doprinijeti* te nesvršenih glagola *pridonositi* i *doprinostiti* poslužiti ću se u statističkom postupku tabličnim prikazima rezultata koje sam dobio za svaki pojedini časopis.⁹ Po količini teksta časopis *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* najopsežniji je pa ima i najviše potvrda za glagol *pridonijeti* i njegov parnjak *pridonositi*. Radi uštede prostora odabrao sam potvrde iz kojih su razvidni morfološki oblici, obličnice i sintaktički okviri glagola. Sve rečenice iz časopisa skratio sam tako da se može raspoznati i valencija i kolokat pojedinoga glagola.

Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje (2007. – 2011.) – broj potvrda:
a) *pridonijeti* 36; b) *doprinijeti* 7

- a) „Ovaj rad nastoji [] **pridonijeti** raspravi o []“; Razvidnosti [] će **pridonijeti** dijakronijski pristup“; „Nekolicina [] autora **pridonijela** je pomicanju težišta“; „**pridonijela** je činjenica da su se u D[] ubrajali K[]“; „proučavanju preobrazbe posebice je **pridonijela** Branka“; „širenju štovanja toga sveca ponajviše **pridonio** biskup“; „zamahu frazeologije u nas **pridonijeli** su svojim radovima“; „da će uspješnosti [] uvelike **pridonijeti** i poznavanje jezika“; „da bi rezultati [] **pridonijeli** afirmaciji [] leksikografije“; „koliko je formiranju [] jezika [] **pridonio** B[] lekcionar“;

⁹ Navedene potvrde moguće je pronaći i provjeriti na portalu Hrčak.

- b) „Tomu je izboru vjerojatno **doprinjelo** i to što []“; „dijalektnoj fonologiji će **doprinjati** i monografija“; „koji su **doprinjeli** razvoju hrvatske frazeologije“; „Ostali su [] **doprinjeli** toj inačici svojim priložima“; „Searle [] **doprinjela** je širenju ideje da []“; „razumijevanje može **doprinjati** boljem razumijevanju“.

Croatia et Slavica ladertina (2009. – 2010.) – broj potvrda: a) *pridonijeti* 12; b) *doprinjati* 2

- a) „za koju ste Vi toliko žrtava **pridonijeli**“; „širini [] interesa svakako je **pridonio** i krug ljudi koje“; „B[] poezija bitno **pridonijela** hrvatskoj književnosti“; „njezine prosudbe bitno **pridonijele** razumijevanju“; „Novine su [] **pridonijele** pojavi [] "linearnog" shvaćanja“; „Takvoj situaciji [] je **pridonio** osjećaj približavanja rata“; „i različitost **pridonijeli** su Veli-pašinom odabiru žene“; „količini zla [] **pridonijelo** je nerazumijevanje“; „Ivo [] je uistinu mnogo **pridonio** razvoju struke“; „Kao član [] puno je **pridonio** izgrađivanju onih što su se“;
- b) „čemu da je **doprinio** [] tehnički napredak“; „**dopriniela** (!) da se Francuska u [] svoj položaj povрати“.

Filologija (2009. – 2011.) – broj potvrda: a) *pridonijeti* 9; b) *doprinjati* 2

- a) „njihovu [] uspjehu uvelike **pridonijele** [] konjunktura“; „Tomu interesu [] je **pridonijelo** [] hrvatsko podrijetlo“; „početnici koja je **pridonijela** metodici čitanja na []“; „ovaj je rad trebao **pridonijeti** iščitavanju Parčićeva poimanja“; „Posvemašnjoj zbrci [] znatno je **pridonio** Matičin pravopis“; „Brozović je uz velik osobni ulog **pridonio** tomu da nam je“; „upravo je [] skupina lingvista [] znatno **pridonijela** tomu da“; „a time i da **pridonese** crkvenome jedinstvu“;
- b) „Tomu su nedvoumno jednako **doprinjeli** jezikoslovci“; „prihvatljivosti [] knjige [] **doprinjela** [] (je) konzistentnost“.

Fluminensia (2009. – 2010.) – broj potvrda: a) *pridonijeti* 14; b) *doprinjati* 7

- a) „slavenske književnosti **pridonijele** [] razvoju hrvatske []“; „tekst nastoji [] **doprinjati** raspravama o [] konceptu stilistike“; „rječnik svakako bi uvelike **doprinio** rješavanju [] problema“; „jezikoslovce koji su **doprinjeli** istraživanju u toj disciplini“; „prijevod [] **pridonijet** će [] usustavljivanju [] rješenja“; „popularizaciji plave boje **pridonijela** je činjenica da se D[]“; „[] poetska struktura **pridonijela** je inauguraciji Kamova kao“; „koji bi **doprinjeli** rasvjetljavanju njegova [] lika“; „strukturi pjesništva [] **doprinjeli** su radovi [] teoretičara“; „svojim je priložima [] **doprinio** recepciji književnosti []“;
- b) „a čijem su utemeljenju **doprinjela** imena poput C[]“; „čemu su **doprinjela** i sustavna istraživanja“; „što će [] **doprinjati** boljoj upoznatosti studenata s“; „koji bi mogli **doprinjati** boljem [] dalmatskoga“; „Svi su ti dodiri **doprinjeli** razvoju jezika“; „koliko su | autori **doprinjeli** oblikovanju repertoara“; „U pokušaju da **doprinesemo** ovim uvidima“.

Hrvatski (2007. – 2009.) – broj potvrda: a) *pridonijeti* 11; b) *doprinjati* 0

- a) „Kongres je [] odlukama **doprinio** stvaranju [] sukoba []“; „Nisu [] ti čimbenici **doprinjeli** poduzimanju inicijative“; „neočekivanom je duhovitošću **doprinio** specifičnoj

čitljivosti“; „što bi **pridonijelo** cjelovitijem [] određenju uloge i zadaće“; „Promjeni takva stanja držim da bi **pridonijelo** razdvajanje“; „Najviše je **pridonio** ugledu te gimnazije profesor []“; „Pokretljivost studenata [] će **pridonijeti** atraktivnosti programa“; „očekujemo da **pridonese** uspostavljanju objektivnih mjerila“.

Jezik (2005. – 2008.) – broj potvrda: a) *pridonijeti* 13; b) *doprinijeti* 0

- a) „svojim su [] radom **pridonijeli** pojašnjavanju [] norme“; „kao kategorija, ne može **pridonijeti** obavijesnosti rečenice“; „stabilizaciji jezičnoga stanja [] nije **pridonijelo** [] nasilje“; „Stoga će i ova knjiga **pridonijeti** razrješavanju [] zbrke“; „koji su [] djelatno **pridonijeli** [] pokretu sudioništvom“; „znatno **pridonio** napuštanju čakavskoga [] jezika“; „rečenice ako drži da one mogu **pridonijeti** opisu značenja“; „brigom za jezik [] nastojimo **pridonijeti** očuvanju identiteta“; „rasvjetljavanju djela [] **pridonio** je rad cijele sekcije“; „metrijske recenzije, koje su **pridonijele** kvaliteti testova“.

Suvremena lingvistika (2007. – 2011.) – broj potvrda: a) *pridonijeti* 21; b) *doprinijeti* 5

- a) „analiza može **pridonijeti** razumijevanju strukture“; „su radom [] **pridonijeli** proučavanju ove jezikoslovne grane“; „Tomu je **pridonio** sažetak rada koji []“; „konferencija [] nadamo se da će **pridonijeti** [] zanimanju za“; „što bi [] **pridonijelo** znanstvenoj utemeljenosti odabira“; „spomenuvši ljude čije su bilješke **pridonijele** nastanku teksta“; „sadržaju [] značajno su **pridonijeli** između ostalih Herder“; „koji je [] pismima [] **pridonio** proširenju pisanog korpusa“; „jer će (oni) **pridonijeti** očuvanju bogatstva leksika“; „jednu od [] studija koje su **pridonijele** afirmaciji [] teorije“; „Više je razloga koji su **pridonijeli** tomu da []“; „kojima su **pridonijeli** da ovaj članak [] bude još kvalitetniji“;
- b) „rezultati [] mogu uvelike **doprinijeti** kvaliteti sustava“; „koncept [] neće **doprinijeti** prototipnosti situacije“; „čimbenika kojim se može **doprinijeti** vjerodostojnosti“.

Rezultati pretraživanja potvrđuju da se normativna prednost mora dati glagolu *pridonijeti*. Isti odnos pokazuju i rezultati upita na novinske baze koje sadrže građu 1998. – 2003.¹⁰ Prosječan omjer u korist glagola *pridonijeti* iznosi 5 : 1. U Narodnim novinama (2003. – 2005.) taj je odnos 4 : 1, u Glasu Koncila (2001. – 2005.) 12 : 1, a Vijenac u rubrici Jezikoslovlje (od godine 2005. – 2011., brojevi od 404. – 405. do 463.) ima samo *pridonijeti*.

Tradicionalnom se metodom, na temelju učestalosti, upitima za pojedine morfološke oblike mogu dobiti rezultati koji govore u prilog pojedine obličnice. Glagol *pridonijeti* potvrđuje se u mnogim oblicima. Po čestoći obličnica infinitivni oblik *pridonijeti* i participi perfekta (*pridonijeli*, *pridonijele*, *pridonijela*, *pridonijelo* i oblik *pridonio*) česti su, ali se nađu i rjeđi prezentski *pridonese*, imperativ *pridonesimo* (Vjesnik, 2003.).

¹⁰ Usp. S. Rittgasser, Mijene u leksiku hrvatskoga jezika (Jezik, br. 50., 2003.: 10.).

Želio bih istaknuti relativno visok stupanj uporabe obličnice *pridonio*. Zanimljivo da se suparnički oblik, obličnica *doprinio* pojavljuje samo u jednom jezikoslovnom časopisu i da je rijedak u novinskom korpusu. Mogli bismo se s pravom zapitati ne postoji li (tu) za izvornoga govornika hrvatskoga jezika još neki fonetsko-fonološki čimbenik da spontano bira oblik *pridonio*. Usporedimo li morfološke oblike promatranih glagola, raznolikost potvrđenih obličnica u glagola *pridonijeti* daleko je veća od one u glagola *doprinijeti*. Zaključno bismo mogli reći da i taj podatak, kao pokazatelj, upućuje na prihvatljivost, valjanost i normu glagola *pridonijeti*.

U sljedećem prikazu koji se odnosi na nesvršene glagole *pridonositi* i *doprinostiti* započinjem podatcima iz časopisa Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje. Radi uštede na prostoru, uz broj potvrda, navodim samo odabir skraćenih potvrda iz kojih se razabiru obličnice.

Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje (2007. – 2011.) – broj potvrda: a) *pridonositi* 37; b) *doprinostiti* 9

- a) „živosti pripovijedanja [] **pridonose** brojne [] poslovice“; „te da ovaj kriterij ne **pridonosi** razgraničenju homonimije“; „vrijednosti rječnika iznimno **pridonose** i uputnice“;
- b) „Korisnosti njezinoj **doprinosi** [] dijalektološka karta“; „da i ona bitno **doprinose** uvjerljivosti [] opisa“.

Croatica et Slavica ladertina (2009. – 2010.) – broj potvrda: a) *pridonositi* 11; b) *doprinostiti* 3

- a) „da svečanom tonu **pridonose** i neki stari oblici“; „jezik [] junaka napose **pridonosi** [] karakterizaciji likova“; „i tako **pridonosila** zanimljivosti [] pripovijesti“;
- b) „Nezgodni **doprinosi** činjenica da gdjekoji“; „iz konteksta **doprinose** kontrastiranju stilova“.

Filologija (2009. – 2011.) – broj potvrda: a) *pridonositi* 5; b) *doprinostiti* 1

- a) „podaci [] **pridonose** zaključku da su djela []“; „Uzbudljivosti je [] nemalo **pridonosilo** [] ozračje“; „postupak koji nimalo ne **pridonosi** sporazumijevanju“;
- b) „(leksikografija) **doprinosi** razumijevanju tekstova“.

Fluminensia (2009. – 2010.) – broj potvrda: a) *pridonositi* 24; b) *doprinostiti* 5

- a) „aktivnost koja snažno **pridonosi** [] posredništvu“; „prijevodima [] bitno **pridonosila** ostvarenju novog“; „pragmemi/podštapalice **pridonose** jezičnoj višeslojnosti“; „čijem opisu ne **pridonosi** njegovo [] raščlanjivanje“; „autor [] stvarao [] kolorit **pridonoseći** tako bliskosti teksta“;
- b) „podjela eufemizama **doprinosi** njihovoj razradi na [] osi“; „Ironizaciji bitno **doprinose** žargonizmi“;

Hrvatski (2007. – 2009.) – broj potvrda: *pridonositi* 21; *doprinostiti* 2

- a) „postupci koji **pridonose** prepoznatljivosti udžbenika“; „pravopis **pridonosio** [] promidžbi pravopisne problematike“; „preporoditelji su [] **pridonosili** razvoju knji-

ževnosti“; „što je zapravo **pridonosilo** poticanju [] hrvatskog rodoljublja“; „koji će [] izravno **pridonositi** napretku hrvatskoga [] školstva“; „Vrijednosti knjige **pridonosi** iscrpan popis literature“;

- b) „te tako bogato **doprinosi** području [] znanosti“; „tome je ponajviše **doprinosilo** izravno obraćanje“;

Jezik (2005. – 2008.) – broj potvrda: *pridonositi* 11; *doprinositi* 2

- a) „Značenju rečenice apozicija **pridonosi** na različite načine“; „jezikoslovci ne **pridonose** uvijek poboljšanju stanja“; „**pridonositi** znanstvenom razvoju“;
- b) „svojim radom [] **doprinositi** svjetskoj riznici znanja“; „sinonimi poželjni te **doprinosi** živosti“;

Suvremena lingvistika (2007. – 2011.) – broj potvrda: *pridonositi* 17; *doprinositi* 6

- a) „Preglednosti **pridonosi** tipologija pojedine vrste [] odnosa“; „čimbenici koji **pridonose** značenjskim promjenama“; „Ta činjenica bitno **pridonosi** i redukciji morfološke promjenjivosti“;
- b) čijom se [] uporabom **doprinosi** [] načinima proizvodnje“; „budući da oba prostora **doprinosi** složenomu prostoru“.

Iz usporedbe je razvidna uobičajenost glagola *pridonositi*, rabi se u svim časopisima, a *doprinositi* se sporadično pojavljuje i to samo u nekoliko autora. Iako s jezikoslovnoga gledišta nije bitno koliko se koja riječ i u kojem obliku pojavljuje, vrijedno je spomenuti da se glagol *doprinositi* pojavio samo u nekoliko obličnica. Suprotno tomu glagol *pridonositi* ih ima mnogo, čak i potvrdu s participom prezenta (*pridonoseći*). Rezultati koje sam dobio upitima „pridono* i s onima doprinosi* (izostavljajući morfološke oblike nekih imenica) upućuju nas da je bolje i nedvojbeno dati veću normativnu vrijednost glagolu *pridonositi*.

Pogledamo li učestalost glagola o kojima je riječ u novinskim korpusima krajem prošloga i početkom ovoga stoljeća, vidjet ćemo da se glagoli *pridonijeti* i *pridonositi* češće pojavljuju.

Zaključno s pravom smijemo reći da se diferenciranim „količinskim“ postupkom korpusne leksikologije može pokazati da su učestaliji glagoli *pridonijeti* i *pridonositi* od glagola *doprinijeti* i *doprinositi*. U postotcima izraženo, taj odnos iznosi 80 % prema 20 % u korist glagola *pridonijeti* i glagola *pridonositi*.

Za analizu glagola bitno je i točno utvrđivanje rekcije i valencije pojedinoga glagola. Valenciju glagola možemo razabrati iz primjera koje nalazimo u rječnicima i iz potvrda koje smo našli u korpusima. Prema podacima u Šonje: *pridonijeti gradnji škole; pridonijeti blagostanju naroda; pridonijeti oslobođenju zemlje; pridonositi razvitku športa* glagoli o kojima raspravljamo dvovalentni su, kojim vrstama dopuna ti glagoli otvaraju mjesta – o tome nemamo detaljnijih obavijesti. Dopune nisu samo imenice koje znače 'živo' nego i one koje znače 'neživo'. Ako su dopune 'živo', onda često imamo valencijski model: *pridonijeti* (čemu čime). Mnoge potvrde u korpusima upućuju nas na trovalentni model glagola o kojima je ovdje riječ:

„Snažnom zamahu dijalektalne frazeologije u nas **pridonijeli** su svojim radovima Mira Menac-Mihalić, Sanja Vulić, Silvana Vranić, Sanja Zubčić, Marija Turk, Nada Vajs i dr. (Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje 37./1., 2011.); „Svojim je glazbenim djelom najviše **pridonio** razdoblju liturgijsko-glazbene obnove u Hrvatskoj nakon II. vatikanskog sabora.“ (Glas Koncila, 2001.)

Dok bi se za glagol *pridonijeti* moglo reći da ga valja rabiti kao glagol s rekcijom u dativu i instrumentalu (Hudeček, 1993.: 85.), ne može se prijeći preko činjenice da ga neka leksikografska djela novijega doba smatraju glagolom koji otvara mjesto i u akuzativu. Za glagol *pridonijeti*, ponovimo, Enciklopedijski rječnik (str. 1037.) ima samo akuzativ: „**pridonijeti** (što)“. Već u Anićevu rječniku iz godine 1991. rekcija glagola (što) stoji neposredno iza natuknice: „**pridonijeti** (što)“, a prvo je značenje glagola *pridonijeti* dano ovako: „1. donijeti što kao svoj prilog“. U sljedećim izdanjima Anićevih rječnika definicija je poprimila drugačiji oblik i bez podjele pod brojevima.

Nadalje, postavlja se pitanje imaju li *pridonijeti* i parnjak mu *pridonositi* istu rekciju. Podatci iz HER-a i Anićevi rječnici (1994., 1998., 2003.) za glagol *pridonositi* sugeriraju akuzativ i dativ: „**pridonositi** (što, čemu)“. Znakovito je da Anićev rječnik iz godine 1991. nema natuknice *pridonositi*. U prilog dopuni s akuzativom i dativom govore rijetke potvrde iz tiska. Jednu navodim: „Čini li sport čovjeka boljim? Pridonositi li nešto pozitivno moralnosti našega vremena?“ (Glas Koncila 2002.). Posljednja riječ o rekciji odnosno o valenciji tih dvaju glagola o kojima raspravljamo još nije rečena pa su nam potrebni jezični savjeti.

Nepouzdanost, slaba strana jednostavne, nediferencirane statističke metode koja navodi samo količinu pojava sastoji se prije svega u tome što ne uzima u obzir i neposredno okružje pojedine pojavnice na sintagmatskoj razini ne vodi računa o kolokacijama. U kolokacijskom postupku osim obvezatnih dopuna obuhvaćene su i neobvezatne dopune pojedinoga glagola. Tim su glagolima svojstveni specifični količinski pojačajnici: *uvelike, znantno, mnogo, puno, ponajviše, najviše, malo, nemalo, posebice, bitno, iznimno, nedvojbeno, stalno, djelatno* i dr. kako pokazuju mnogobrojne navedene potvrde. Iz tablica je razvidno da je kolokacijski uzus u odnosu na dopunske pratitelje glagola *pridonijeti* i *pridonositi* raznolik, stabilan i uhodan.

Kolokacijski pristup pri vrjednovanju korpusa jednoznačno i nepobitno pokazuje da se u posljednjih dvadestak godina u znanstvenim i stručnim radovima, uvodima, recenzijama i drugim jezikoslovnim tekstovima, kao i u novinskim tekstovima koji skrbe o jeziku, rabe standardnojezično preporučljivi glagoli *pridonijeti* i *pridonositi*. Ta činjenica potvrđuje tezu da su ti glagoli postali leksičkom normom i da ju nije pametno narušavati (nepotrebnim sinonimima).

Jednoznačni je zaključak koji nam se nameće nakon provedene analize reprezentativnih suvremenih korpusa da *pridonijeti* i *pridonositi* ne samo prevladavaju u tiskovinama nego se gotovo isključivo rabe u jezikoslovnim radovima. Iстина,

ne smijemo prijeći preko činjenice, da neki autori i u današnje vrijeme rabe riječi *doprinijeti* i *doprinostiti* te da neki jezikoslovci drže da taj glagolski par stoji u sinonimnom odnosu s parom *pridonijeti* i *pridonositi*. Mijene u jeziku duga su vijeka, jezikoslovni životni putovi autora nisu isti kao ni sredine u kojoj su se jezikoslovno razvijali. Istodobno pojavljivanje leksičkih dvostrukosti obična je pojava u leksiku koji se mijenja.

U novim normativnim priručnicima (rječnicima, savjetnicima, udžbenicima) treba jasno odrediti koja je riječ bolja, koja je u skladu s jezičnom tradicijom. Time će se u maloj mjeri pridonijeti stabilnosti leksičke norme.

Literatura

- Anić, V., 1994., 1994., 1998., Rječnik hrvatskoga jezika, Novi Liber, Zagreb
Anić, V., 2003., Veliki rječnik hrvatskoga jezika, Novi Liber, Zagreb
Barić E. i dr., 1999., Hrvatski jezični savjetnik, Institut za hrvatski jezik i jezikoslovje – Pergamena – Školske novine, Zagreb
Biblija – Stari i Novi zavjet, 1968. (glavni ur. J. Kaštelan, B. Duda), Stvarnost, Zagreb
Hudeček, L., 1993., O uporabi i značenju glagola *pridonijeti*, Jezik, god. 40., str. 83. – 85.
Hrvatski enciklopedijski rječnik, 2002., (gl. ur. Lj. Jojić, R. Matasović), Novi Liber, Zagreb
Osmojezični enciklopedijski rječnik (ur. T. Ladan 1987. – 2010.), Leksikografski zavod „Miroslav Krleža“, Zagreb
Rittgasser, Stefan, 2003., Mijene u leksiku hrvatskoga jezika, Jezik, god. 50., str. 6. – 14.
Rječnik hrvatskoga jezika, 2000., (gl. ur. J. Šonje), Leksikografski zavod „Miroslav Krleža“ i Školska knjiga, Zagreb
Simeon, R., 1969., Enciklopedijski rječnik lingvističkih naziva, I. (A-O), II. (P-Ž), Matica hrvatska, Zagreb

Sažetak

Stefan Rittgasser, Walldorf, Njemačka
UDK 81'373'374, izvorni znanstveni rad
primljen 30. rujna 2012., prihvaćen za tisak 20. prosinca 2012.

Die Verben *pridonijeti* und *pridonositi*

Im Artikel wird erörtert und gezeigt, dass man aufgrund eines verfeinerten statistischen Verfahrens, das auch die Kollokationen der Wörter einbezieht, klar stellen kann, dass die Verben *pridonijeti* und *pridonositi* als sprachliche Norm gelten. Im Vergleich zu den Verben *doprinijeti* i *doprinostiti* zeichnen sich die Verben *pridonijeti* und *pridonositi* nicht nur durch die höhere Frequenz, größere Mannigfaltigkeit der Kollokate, sondern auch durch ihr Vorkommen in allen morphologischen Zeitformen aus.